

Vergaderjaar 2023–2024

25 295

Infectieziektenbestrijding

Nr. 2196

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 augustus 2024

Op 14 augustus jl. heeft de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) een Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) uitgeroepen n.a.v. een mpox uitbraak in meerdere Afrikaanse landen. In de zomer van 2022 vond voor het eerst een internationale uitbraak van mpox plaats, met ook gevallen in Nederland. Met deze brief informeer ik u over ontwikkelingen met betrekking tot de uitbraak van mpox in Afrika en de voorbereidingen in Nederland.

Mpox in Afrika

Mpox is een ziekte die wordt veroorzaakt door een virus dat vooral in West- en Midden-Afrika voorkomt. Het virus komt voor bij knaagdieren, van waaruit mensen besmet kunnen worden, die vervolgens ook andere mensen kunnen besmetten. Mpox is van oorsprong dus een zoönose (een ziekte die van dier op mens overgaat). De huidige uitbraak heeft beperkte zoönotische aspecten, overdracht gebeurt vooral tussen mensen onderling. De verspreiding vindt vooral plaats via direct en intensief contact, voor een deel seksueel (sekswerkers zijn een risicogroep) en voor een deel binnen het gezin (kinderen zijn dan een risicogroep). De klachten na een besmetting zijn doorgaans mild. De nieuwe variant, Clade Ib, die zich op dit moment in met name de Democratische Republiek Congo (DRC) verspreidt lijkt echter ziekmakender. Van de mensen die gemeld zijn met de ziekte, overlijdt volgens internationale gegevens ongeveer 3%. Vooral jonge kinderen, die besmet raken omdat hun moeder besmet is, maar ook ongeborenen lopen het risico op ernstige verschijnselen en overlijden. Er is waarschijnlijk sprake van onderrapportage en daarnaast zal de algehele gezondheidssituatie in de getroffen landen de impact van mogelijke besmettingen verergeren, met name in kinderen die al verzwakt zijn vanwege voedseltekort en andere ziekten. Het gaat dus om een uitbraak met een ander type van het virus, een ander ziektebeeld en een deels andere risicogroep dan de uitbraak in 2022.

In de DRC hebben zich, volgens de DG WHO in zijn verklaring, vanaf november 2023 meer dan 15.600 gevallen van mpox voorgedaan, met over de 530 sterfgevallen. Mogelijk ligt dit aantal nog hoger vanwege beperkte test- en laboratorium capaciteit in de regio. Clade Ib, die voor het eerst gevonden is in DRC, is daarna ook gevonden in onder meer Rwanda, Uganda, Burundi en Kenia. Inmiddels hebben de Zweedse autoriteiten gemeld dat bij een persoon, die gereisd had in het zwaargetroffen gebied en die zich in Stockholm gemeld had met verschijnselen, mpox Clade 1 is aangetroffen. Volgens het Europees Centrum voor Ziektepreventie en -Bestrijding (ECDC), het Europese RIVM, is het risico dat het virus zich verspreidt onder de algemene bevolking in Europa zeer klein, met name vanwege de nog steeds dominante route van overdracht van het virus (intensief direct contact). Zij geven aan dat het aantal importgevallen in de nabije toekomst, vanwege de afgelegen geografische locaties waar de uitbraken zich in met name de DRC voordoen waarschijnlijk beperkt blijven. Desondanks vind ik het belangrijk dat we ons voorbereiden op de mogelijkheid dat het virus in Nederland opduikt en zich hier ook verspreidt zoals dat in 2022, met zo'n 1.300 besmettingen, ook het geval is geweest. De situatie wordt door de WHO, het ECDC en het RIVM nauwgezet gevolgd.

Public Health Emergency of International Concern (PHEIC)

Zoals hierboven aangegeven, heeft de directeur-generaal van de WHO op woensdag 14 augustus jongstleden een Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) uitgeroepen voor de recente uitbraken van het mpox virus op het Afrikaanse continent¹. De DG van de WHO heeft dit besluit genomen conform het mandaat dat hij daartoe heeft op basis van de Internationale Gezondheidsregeling uit 2005 (IHR), en mede gebaseerd op het advies dat het WHO Emergency Committee, dat bestaat uit onafhankelijke experts, op 14 augustus heeft uitgebracht. Het WHO-besluit volgde na het uitroepen door het Afrikaanse Centre for Disease Control van een Afrikaanse regionale gezondheidscrisis (een Public Health Emergency of Continental Security (PHECS)) eind vorige week. Met het uitroepen van een PHEIC kan de WHO aan getroffen landen zwaarwegende aanbevelingen doen ter bestrijding van de gezondheidscrisis en de internationale gemeenschap oproepen hulp te bieden. Sinds 2022 zijn er al een serie aanbevelingen van kracht ter voorkoming van verspreiding van het mpox virus, de verwachting is dat de directeur-generaal op korte termijn aanvullende, tijdelijke maatregelen zal adviseren. De WHO heeft de internationale gemeenschap opgeroepen om financiële bijdragen en vaccins ter beschikking te stellen om de crisis te beteugelen.

Zowel de DRC als andere Afrikaanse landen hebben aangegeven behoefte te hebben aan vaccins. In de DRC is een grote behoefte aan vaccins, maar de uitrol daarvan vereist de nodige voorbereiding vanwege de omvang van het land, logistieke uitdagingen en de capaciteit van de publieke gezondheidszorg.

De Europese Commissie heeft op 14 augustus een steunbetuiging uitgebracht en aangegeven 175.000 doses vaccins aan te zullen kopen ten behoeve van donatie aan getroffen landen². Daarnaast zal de fabrikant van een van de twee beschikbare moderne vaccins 40.000 doses vaccins doneren. De Verenigde Staten hebben ook aangegeven vaccins te doneren. Ook andere landen overwegen donaties.

¹ <https://www.who.int/news/item/14-08-2024-who-director-general-declares-mpox-outbreak-a-public-health-emergency-of-international-concern>

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_4244

Donatie van vaccins kan helpen de overdracht van het virus in de ontvangende landen te voorkomen, wat de kans op verdere verspreiding van de ziekte daar en ook op internationale uitbraken vermindert. Ik vind het van belang dat er in Nederland voldoende vaccins zijn om een eventuele uitbraak te kunnen bestrijden.

Alvorens ik over donatie wil beslissen wacht ik daarom af hoe de situatie zich ontwikkelt en zal ik mij ervan vergewissen dat de strategische voorraad in Nederland op een voldoende hoog niveau is.

Maatregelen in Nederland

In Nederland hebben zich tussen april 2022 en juli 2024 zo'n 1.300 besmettingen, het overgrote deel in 2022, met de mildere (Clade II) variant van het virus voorgedaan. Sinds voorjaar 2023 is het aantal besmettingen zeer beperkt. In 2024 zijn tot nu toe bijna twintig gevallen gemeld. Er zijn tot op heden geen meldingen van besmettingen met de Clade Ib variant in ons land. Volgens het ECDC is het risico dat het virus voor Europa vormt klein maar ik houd de situatie desondanks in de gaten. Het risico voor reizigers met intensieve (seksuele) contacten in het gebied is beperkt maar wel aanwezig. Zowel de WHO als het ECDC adviseren geen extra maatregelen t.a.v. reizigers. Overigens komen in Nederland geen rechtstreekse vluchten uit DRC binnen.

Nederland bereidt zich voor op de diagnose, behandeling en het nemen van maatregelen om verspreiding vanuit een importgeval te voorkomen. Er is een hoeveelheid vaccins op voorraad om een beperkte vaccinatie-campagne onder risicogroepen in het kader van een eventuele uitbraakbestrijding uit te kunnen voeren. Ook is een beperkt hoeveelheid antiviraal geneesmiddel beschikbaar dat ingezet kan worden bij mogelijke complicaties. Daarnaast bezint de Staatssecretaris van Jeugd, Preventie en Sport zich op het advies van de Gezondheidsraad uit december 2023 met betrekking tot het structureel aanbieden van vaccinatie tegen mpox aan risicogroepen, mede in het licht van de actuele ontwikkelingen.

Ten slotte

Bij de uitbraak in 2022 heeft uw Kamer verzocht om op de hoogte te worden gehouden van de internationale uitbraak van mpox. Dat zal ik nu ook doen. Bij relevante ontwikkelingen kunt u opnieuw een brief verwachten.

De komende tijd zal de situatie op niveau van de WHO, binnen de EU en nationaal nauwlettend gevolgd worden. Mochten er zich ontwikkelingen voordoen waarbij EU- of nationale maatregelen opportuun geacht worden, dan zal ik uw Kamer daarover informeren.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. Agema